

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Serisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Stat național și chestie de naționalitate.

Incheierea interesantului op al dlui Dr. Idszi Oszkár despre „formațiunea statelor naționale și chestia de naționalitate” o formează capitolul care poartă titlul de sus și pe care, ca întregire a celor publicate în ziarul nostru din acest valoros op, îl publicăm în românește, după cum urmează:

I.

Dacă lăsăm cu totul la o parte raporturile maghiare și vrem să scoatem învățăturile generale din lucrarea aceasta, ele ni se prezintă în liniiamente principale astfel:

Se poate spune, că chestia de naționalitate se arată pretutindenea în lume, ca o necesitate fizică, acolo, unde se face trecerea dela o țară feudală la un stat modern industrial cetățenesc, și unde acest mare proces istoric, — deci deoparte prăbușirea feudalismului, de altă parte formațiunea democrației industriale, — nu are de a face cu o populațiune omogenă, ci cu grupări de oameni de limbi deosebite, cu — *naționalități*. Cu alte cuvinte, în fiecare țară, în care au existat naționalități, și în trecutul depărtat nu au putut fi contopite sub influența unei culturi mai superioare, în momentul în care se începe tranziția dela feudalism la industrializare, se ivește în mod necesar și neincunjurabil chestia de naționalitate.

Înțelesul științific al cuvântului feudal, luat din acest punct de vedere, nu e altul, decât acesta: tot ce a deosebit sistemul de stat din evul mediu de organizațiunea modernă de stat, — și-a avut temelia în fapte mari economice și în fapte mari politice. Feudalismul nu înseamnă alta, decât economie culturală deoparte și domnie teritorială de altă parte.

În lumea veche nu s'au făcut schimburi, ori prea puține schimburi de marfă. Fiecare familie forma o unitate economică pentru sine. Lu-

mea care a continuat cu această economie naturală țărănească, a fost ținută în o anumită coesiune de organizație militară a domnilor feudali. Se știe, că în Franța de ex. pe la finea secolului al zecelea, existau cam la zece mii de stătuțe mici, sub conducerea unor înarmați viceregi, principii, conți, episcopi, etc. Iar în Germania au existat și pe la finea secolului XVIII cam la trei sute de stătuțe mărunte, cu viață proprie economică, cu ordine proprie de drept.

Fiecare formațiune de stat din Europa a trecut prin procesul acesta. Dar lumea aceasta feudală a evului mediu începe să o spargă, pe neașteptate, industrialismul și comerțul, născut din o economie mai intensivă de câmp: orașele mereu în dezvoltare. Poporul, care până aci trăia răsfirat, purta economie naturală și ducea o viață economică de casă, începe să graviteze spre centre mari, comune. Și când mișcarea aceasta a fost destul de tare, pentru a putea prevedea pe un domn cu putere mai mare, pe un principe, cu destui bani și cu destui soldați, se întâmplă legalitatea cea mai mare în istoria lumii: domniile cei mai mari feudali mănăcă pretutindenea pe cei mai mici, astfel, că cu încetul într-o țară nu rămâne decât un singur domn feudal, un singur regat, cu un singur teritor comun economic. Privită prin o perspectivă dură, dar corectă, *aceasta* e genesa tuturor statelor naționale.

Această năzuință spre o unitate oarecare, această integrare potențată a vieții economice, e urmată pretutindenea în lume de ideologia, numită *idee națională*. Ideea națională nu e alta, decât delăturarea tuturor pedecilor economice și de drept public, cari stau în calea dezvoltării vieții economice, năzuitoare spre unitate. E ușor de înțeles, că în unele țări acest inevitabil proces

istoric se începe mai târziu, cu mare întârziere. Să nu uităm, că acelaș proces, care a creat așa zicând în fața ochilor noștri unitatea Italiei și a Germaniei, îl putem stabili cu esactitate matematică și în istoria Angliei și a Franței, în epoce apuse de multe veacuri. Nu e deci noutate, aceea ce s'a întâmplat în fața ochilor noștri, ori a trăit în memoria părinților noștri, epopeea statelor unitare din Balcani, Italia și Germania. Acelaș proces s'a întâmplat, numai cât sub steagurile altei ideologii, într-o epocă mai îndepărtată, și cu ocaziunea formării Franței unitare și a Angliei unitare.

Este datină a se pune față în față statul național și chestia de naționalitate, pe când e evident, că avem a face cu aceeași procedură, numai cât trebuie să o prindem din două părți deosebite. Când s'a arătat chestia de naționalitate în Europa de mijloc și cea orientală, pe urma năzuințelor naționaliste, a dezvoltării industriei, capitalismului, vieții orășenești etc., procesul s'a deosebit într'un punct esențial de procesul prin care au trecut statele vechi naționale.

Atât în Anglia, cât și în Franța, statul unitar național a fost format din amestecul diferitelor elemente etnice, de rasă și de limbă, din contopirea acestora în limbă, în sentimente și în cele economice. Știm doară, că în Germania, poate că după rasă cel mai omogen stat, încă și cu o sută de ani mai înainte deosebirile între dialectele germane erau atât de mari, încât cei dela apus cu greu se puteau înțelege cu cei dela răsărit. Nu așa s'a întâmplat însă lucrurile în țările Europă orientală și de mijloc, care în urma înapoierii economice și în urma altor motive istorice, a rămas în privința aceasta îndărăt cu două-trei veacuri. În statele acestea din Europa de mijloc și orientală nu a existat o astfel de cultură superi-

oară, care ar fi fost în stare să contopească diferitele amestecări etnice de popor într-o singură unitate. Și când, în urma dezvoltării economice, s'a arătat pe la finea secolului al opt-sprezecelea și în prima jumătate a secolului următor și aci conștiința națională, ca o consecvență a trecerii dela prăsirea de vite la economie de câmp, și deci și la industrie și comerț: procesul mare istoric nu a aflat în statele din Europa de mijloc și orientală țări cu națiuni unitare, ci a aflat conglomerate de grupări de oameni, cari vorbeau limbi deosebite.

Extraordinar de natural lucru e că aceiași factori, cari au deșteptat în statele acestea concepția unui stat unitar național, aceiași factori, cari au răscumpărat toate liniile caracteristice ale ideii naționale, deci năzuințele îndreptate spre o economie comună și spre îngroparea ruinelor vieții particulare din evul mediu, deci acelaș curent de idei a trezit și în mulțimile streine naționaliste aceleași năzuințe. S'au deșteptat și ele la conștiința unei împreună apartineri, și au început a năzui spre o cultivare, o dezvoltare liberă a facultăților lor culturale.

Mulțimile acestea vechi iobăgești, cari secole de rândul și-au durmit somnul lor ca niște semi-animale, în urma comunicației mai intensive, a tiparului, a industriei, comerțului, s'au desbrăcat deodată, îndemnate de presă, de viața lor veche vegetativă, s'au deșteptat, și fiecare grupare de oameni de felul acesta, înzestrată cu limbă proprie, a fost împinsă spre năzuința de a și desvolta, întări și înmulți cultura proprie.

Năzuința aceasta de a se desvolta culturile naționaliste nu e deloc naționalism nematur, nu e călărirea pe fraze late patriotice, ci e o astfel de năzuință de viață, fără de care nici un popor nu și are asi-

FOIȘOARĂ.

Monografia școlii elementare populare gr. ort. rom. din Măgoaja

de Gavril Hango, presbiter.

(Urmare).

Urmând provocările meren și lucrul ne mai putându-se amâna, după ce s'a terminat pictarea Iconostasului în anul 1866, parohia a cumpărat în anul 1868 dela Gábor (adeocă dela Gavril Cupșa schiopul, fiul parohului V. C. și fratele preotului G. C.) cu 800 fl. o casă de nule, acoperită cu șindile, împreună cu grădina cu tot, în vecinătatea bisericii spre meazăzi, constătoare din o tindă la mijloc și de laturi din câte două odăi, și s'a destinat pentru școală. Cele două odăi, una mai mare și alta mai mică, de către apus, la stânga dela tindă s'au dat învățătorului ca locuință, iar cele două de către răsărit, delăturându-se perețele dintre ele, s'au folosit ca sală de învățământ. Cumpărătura aceasta a fost foarte bună pentru școală, pentru că astfel școala a ajuns în imediata vecinătate a bisericii, cu frontul spre amiază, iar grădina școlii în estensiune totală de 280 stânjini pătrați, s'a mărginit la nord cu progadia bisericii, la răsă-

rit cu valesa satului, iar la amiază și la sfîșit cu drumul comitatens. Edificiul însă a fost vechiu și se prevedea, că în curând va trebui înlocuit cu altul. La cumpărare însă din greșală școala a fost înțebulată pe numele comunei politice și abia prin anii 1880 a fost transcrisă pe numele parohiei sub nr. 412—413.

Fiind însă edificiul vechiu și sala de învățământ având numai 432 urme pătrate, iar elevii obligați a cerceta școala urcându-se până aproape la 80, școala n'a tot amănât, până când parohia a fost amenințată cu închiderea școlii. În urma ultimei amenințări apoi prin anii 1883 parohia a început a face pași necesari pentru ridicarea unui nou edificiu școlar corespunzător legii. Așa s'a făcut apoi sub adm. par. Vas. Andrei planul de edificare și eliminarea de spese prin inginerul Klein Adolf din Dej cu datul 16 Febr. 1889, aprobat de consistoriul arhidiecezan prin clausula din 20 Oct. 1890 nr. 6426 Epitr., statornicindu-se spesele de edificare în suma de 1748 fl. 80 or. Efectuarea edificării s'a dat întreprinzătorilor George Șulean și Ioan Jichisan din Dej, prin contractul încheiat sub noul paroh Victor Cupșa, de datul 25 Martie 1891 pentru suma de 1600 fl., având parohia a mai da peatre, șindile și 150 zile de lucru. Ridicarea noului edificiu școlar s'a și efec-

tuit în vara anului 1891, așa că s'a dat destinațiunii sale chiar la începutul anului școlar 1891/2.

Noul edificiu școlar s'a ridicat tot mai pe locul celui vechiu cu frontul tot spre amiază și cu sala de învățământ făcută pentru 80 elevi, în capătul dinspre răsărit. Fundamentul și pereții sunt de piatră poroasă, puțin trainică, adunată de pe pârăele din hotarul comunei, ferestrele, ușile și acoperișul de lemn de brad, acoperit cu șindile tot de brad, având edificiul următoarele încăperi: la mijloc în front o tindă care servește de intrare în locuința învățătorului și în sala de învățământ; la dreapta o sală de învățământ, iar la stânga și în dosul tindei o odă, o oulină și o cămară pentru învățător.

La mijlocul acoperișului în vârf se află un turnuleț făcut cu spesele ereditoșilor Petru Marohie alui Ioan Marohianului și a soției sale Maria născ. Hango alui Iftene, cari au dăruit și clopoțelul aflat în el.

Edificiul școlar are noul căsăi 64 și e prețuit în 2000 fl. adeocă 4000 cor.

Pentru acoperirea speselor de edificare s'au dat din fundațiunea Șaguna două ajutoare: unul în anul 1887 de 250 fl. și altul în anul 1890 de 200 fl., iar pentru orușarea celor două fonduri parohiale ce există pe atunci, în anul 1890 s'a făcut pe 220 capi de familie o repartițiune de 1666 fl. în patru clase, din care cu ocaziunea distribuirii banilor pentru desdau-

narea regalului — dreptul de orășmarit al proprietarilor de pământ, nobili din loc, toți rom. gr. ort. — din partea statului s'au încasat încă în acelaș an 1459 fl., apoi în anul 1893 o sumă de 118 fl. 69 cor. și în anul 1894 alta de 8 fl., iar restul de 80 fl. 31 or., ca neincasabil, s'a relaxat.

Deci pentru edificarea școlii, pentru prevederea ei cu mobilierul și reouisițele necesare și pentru îngrădirea ei i-au stat la dispozițiune parohiei cu total 2035 fl. 69 or.

De regretat e, că cu ocaziunea distribuirii banilor (circa 14,000 fl.) pentru desdauarea regalului din partea statului, nu s'a riliat și o a doua sală de învățământ, care s'ar fi putut folosi ca sală pentru trebuințele unei societăți de lectură și cântări, ce s'ar fi înființat mai târziu cu statute în regulă, nu ca cea de azi; căci poporul s'a învoit să cedeze toți banii aceștia în scopul întemeierii unui fond bisericesc pentru aoperirea tuturor trebuințelor bisericești-școlare; dar conducătorii, învărăbiți pe atunci între sine din cauze familiare, și pentru ca să și poată încasa datoritiile de prin sat, nu s'au învoit și așa cu excepțiunea banilor cu cari unii și-au plătit datoritiile și alții cari i-au orușat, o mare parte din ei a trecut în buzunarele orășmarilor. ..

(Va urma).

gurată viața trainică. Chestia aceasta de naționalitate a fost îmbrăcată în formele cele mai deosebite. Incepând dela mișcările provensale și ale Frizilor, de natură mai mult literară și estetică, și lipsite de altă putere vie, până la năzuințele răsturnătoare de sisteme de stat, până la vărsările de sânge irlandeze, chestia de naționalitate a avut enorm de multe variațiuni și forme de manifestare. Dar variația aceasta caleidoscopică arată privitorului, care posedă destulă adăncime, o pătură fundamentală comună și esențială, a lucrului. Oricât de deosebite să fie pășirile ideologice în chestia de naționalitate, pretindă-se restabilirea vechiului drept public ceh (în Boemia), ori ridicarea unui gimnaziu sloven, sau manifeste-se chestia de naționalitate în vărsarea de sânge dela Cernova, sau în alte grozăvenii: în rezultatele ei finale, pentru omul care nu se lasă condus de fraze, ci examinează legătura dintre lucruri, e afară de orice îndoială, că chestia de naționalitate are pretutindenea o bază comună.

Am spus și repet, că există un program comun minimal naționalist, care e comun în toate chestiile de naționalitate din lume, și fără rezolvarea acestui program minimal naționalist n'a fost cu putință nici unde pe lume să se facă pace, ordine și să se ușureze cooperarea. Acest program minimal naționalist poate fi exprimat pe scurt astfel: *școală bună, administrație bună și justiție bună!* Iar școală bună, administrație bună, justiție bună, numai una este, — care e de mai mare importanță pentru popor decât toate desăvârșirile tehnice și toate celelalte instituțiuni, — e școala, administrația și justiția, care se dă poporului în limba sa proprie.

Orice altă școală, administrație și justiție, fie întocmită după șablonul cel mai modern, atingă desăvârșirea cea mai modernă, dacă nu e în limba poporului, e imperfectă, rea și neacceptabilă!

Sedințele camerei

— Bătăi și tumulte. —

Ziarele budapestane publică raporturi lungi despre scenele întâmplate în sedințele de Marți și Mercuri ale camerei, comentându-le fiecare din punctul său de vedere opozițional sau guvernamental.

Prima sedință de Marți, care a fost suspendată de mai multe ori de a., s'a redeschis la orele 3 și jumătate după amiez. Tumulul reîncepe. Atunci se ivește în sala de sedință căpitanul poliției, Pavlik, însoțit de o ceată numeroasă de poliști și invită pe deputații lărmuitori să părăsească sala. Opoziționalii nu se supun. Căpitanul Pavlik declară, că a primit ordinul de a scoate cu forța pe cei ce refuză de-a eși din parlament. Poliștii, la poruncă, străbat spre șirurile dese ale deputaților din opoziție, cari nici acum nu volesc să cedeze, ei împart lovituri de pumn oamenilor aduși să facă ordine. În înșierarea ce s'a produs, câțiva deputați și poliști sunt răniți. Abia la orele 8 și un sfert, în sfârșit, sala este părăsită de opoziție, o mare parte din reprezentanții săi au fost depărtați cu puterea brațelor.

Pe la orele 9 seara, redeschizându-se sedința, s'a citit mesajul de tron privitor la convocarea delegațiilor, s'au înaintat mai multe rapoarte despre căi ferate vicinale, iar ministrul de finanțe Tellezky a spus proiectul de buget pe 1913, pe lângă un scurt expoze.

Mercuri s'au repetat scenele din ziua premergătoare. La orele 10 și 40 președintele Tisza este primit cu strigăte de trădător! mizerabil! și cu un zgomot de trompete, sirene și alte instrumente de obstrucție.

Budapesti Hirlep numește cele petrecute în cameră: dans macabru în parlamentul țării.

Partidul muncii, ca să contrabalanseze larmă, face neînțeles ovațiuni furtunoase cortelui Tisza. Se suspendează și de astădată sedința, și căpitanul Pavlik cu 120 de poliști intră iarăși în sala șe-

dintelor. Obstrucționistii acum părăsesc de bunăvoie parlamentul; iar poliția la rândul său se retrage și ea din sală.

La orele 11 și 30 minute se urmează sedința și se aleg pentru delegații 40 de membri ordinari și 10 suplenți, toți din partidul muncii.

În urma propunerii secesiunii de imunitate, 50 de deputați sunt excluși dela 30 de sedințe, 10 deputați dela 15 sedințe. Pe timpul cât durează desbaterile delegațiilor, camera își întrerupe lucrările. Sedința furtunoasă se ridică la ora 1 fără un sfert.

Un argument moral

pentru existența lui Dumnezeu

de Dr. I. Broșu.

(Fine).

Se poate, că între diferenții moralei autonome să fie și oameni nobili, cari viețuiesc cinstit, fără de-a crede în Dumnezeu, declarând că fac binele nu pentru el, ci de dragul virtuții. Dar moralitatea lor nereligioasă nu este oare inconsecvență fericită a unei inimi idealiste, a unui caracter nobil? Oare nu plutesc în aer, acel imperativ și acea poruncă morală, fără de un oarecare legiuitor? De unde își iau ei forța etică, în mijlocul marilor și serioaselor conflicte morale? Din sine? Dar dacă ei înșiși sunt suverani și ei își dau legile, în fața cărei puteri să se închine? Dar să-i întrebăm numai odată foarte serios, că în ori și care conflict moral, n'au făcut nici odată o faptă rea, și că de câteori în luptă cu diferitele pasiuni, asupra sufletului și voinții neputincioase, n'a căzut acea conștiință de plumb, ce ne spune: *video meliora proboque, deteriora sequor?*!

Și dacă sunt sinceri, vor mărturisi, că e așa! Dar față de cine au greșit ei, și față de cine se simt vinovați și responsabili, dacă nu există nici un Dumnezeu, ce-a creat legea morală în toată sublimitatea ei?

Așa numita morală autonomă bancrotează și în teorie și în practică, de câteori vrea să fie consecventă; nimeni nu poate viețui pentru totdeauna moral bine, dacă nu există un Dumnezeu, acel Dumnezeu, ce-a grăit odinioară către Avram: „Eu sunt Dumnezeuul atotputernic; umblă în căile mele, și fii desăvârșit“. (Gen. 17 I).

Dealtfel e numai o înșelare de sine credința, că virtutea și în general binele, le iubim și le apreciem numai pentru sine! De sigur, că e o moralitate greșită aceea, care se așteaptă numai la remunerație sau pedeapsă, când se face o faptă bună sau una rea; dar dacă săvârșesc binele, pentru că e bine în sine, și dacă ocolesc răul, deoarece în sine e rău, binele acela îl fac, deși poate inconștient, totuși din cauză că în special el este, pentru persoana mea, bine.

În fiecare acțiune morală, se află o porție de eudemonie, adică o dorință după fericire. Eudemonia, sau dorul acesta de a fi fericit, este legea de gravitațiune a vieții sufletești, și tocmai cu aceeași necesară energie, cu care tinde o peatră aruncată la pământ, și nu se duce în nemărginire, astfel aleargă și ori și ce acțiune a mea, în urma norocului, — și chiar și sinucigașul își caută în moarte liberare de grijile vieții, adică un noroc relativ...

Dacă mă simt prin urmare necesitat de-a lucra moral bine, dar de altă parte tot scopul muncii mele se concentrează în câștigarea norocului și fericirii, — ce urmează de-aici? Nimic altă, de cât că, eu, împlinind legea morală, îmi aflu fericirea; dacă cu toată împlinirea acestei legi morale, sunt totuși nefericit, legea aceasta e brutală; contrazice instinctelor mele elementare și eu am tot dreptul, să mă răsvră-

tesc cu toată puterea împotriva datorințelor ei etice!

Dar acum să ne întrebăm, că morală autonomă, ce fel de garanții ne poate aduce, pentru ajungerea fericirii noastre? Să privim cu ochii limpezi, câteva clipe numai în viața ce ne împrejmuiește, și ea ne răspunde cu toată puterea un *nu* îngrozitor! Oare este o raritate în viața: nevinovăția chinuită și persecutată, iar vițiul încoronat și plin de glorie? Viața, uneori, răsplătește brutal, — și între fericire, întrenoroc și între adevărate merite, sunt disonanțe cumplite.

Cu toată năzuința morală a unora, totuși mizeria și suferința nu se pot delătura; și de câte ori sunt loviți de ele, chiar acei, cari se află pe un piedestal de acțiune etică mai înalt? Acestora conștiința morală nu le permite multe fapte practice, prin cari mulți leneși și necinstiti își găsesc toate plăcerile vieții. De regulă, viața nu dorește armonia, ce-ar trebui stabilită între merit și răsplată; dorința mea după fericire decăteori fac binele pentru bine, sau pentru stat și societate, e înșelată! De-asupra unei astfel de legi morale autonome, viața rostește zilnic sentințe de-ale judecății din urmă.

Se înțelege, că mai rămâne o singură fereastră grozavă pentru scăpare, zic o fereastră, deoarece nu-i altceva pesimismul unui Schopenhauer și Hartmann, decât o fereastră, care zice că: este numai o singură rătașire înăscută, și anume, credința, că noi existăm pentru a fi fericiti! Adecă noi să nu fim fericiti, nici chiar atunci, când împlinim legea morală! Cine vrea să tragă și consecvența aceasta, n'are decât să-și aducă și mai departe primosul sau unei morale lipsite de Dumnezeu!

Dar nu e numai pesimismul singura soluție. Există una și mai bună, și inimile noastre setoase după fericire caută alta mai bună, — însă numai când admitem existența lui Dumnezeu!

Dacă a creat Dumnezeu legea morală, dacă un Dumnezeu ne-a obligat conștiința față de legea morală, și dacă știm, că Dumnezeu atot sfânt și puternic, veghiază la câpătăul ei, remunerând pe cei ce o îndeplinesc și pedepsind pe cei îndărătnici, — dispăre toată disonanța stridentă a vieții cu nedreptățile ei.

Acest Dumnezeu, atot puternic, are în sine puterea de-a îndeplini legea morală; și acest Dumnezeu, care posedă în sine idealul bunătății, va liniști ca o apă limpede, — în nemărginita sa sfințenie, dreptate și bunătate, — setea inimii noastre după o fericire nemărginită, printr-o participare eternă a noastră la fericirea sa.

Dumnezeul acesta însă nu e cel al monismului, deoarece argumentul moral pentru existența lui Dumnezeu, dă monismului lovitura de moarte!

Dumnezeu nu poate fi consubstanțial cu lumea, pentru că fiind el totul în toate, ar trebui ca toate să fie divine și bune; răul n'ar putea exista, și n'ar putea exista nici libertatea etică, fiind toate împinse la activitate de-o putere absolută.

În fine, ori și ce responsabilitate ar fi făcută imposibilă; cum ne putem oare imagina, că Dumnezeu să se cheme la răspundere pe sine însuși, remunerându-se sau pedepsindu-se? Dimpună cu acest argument moral, pentru existența lui Dumnezeu, cel cosmologic, teologic, istoric și ontologic ajung la același rezultat împăciuitor și armonic, care culminează în recunoașterea umilită a ființei lui, ca a unui singur, viu, spiritual, liber,

personal și transcendent creator și cauză a universului!

*

Izvoarele întrebunțate: I. Engert: Der naturalistische Monismus Haeckels; Brander: Der natural. Monismus der Neuzeit; C. Didio: Der sitt. Gottesbeweis; Jos. Müller: System der Philosophie; Schell: Die göttliche Wahrheit des Christentums I și II etc.

Dela sate.

Sfințirea bisericii din Miheșul de câmpie.

Comuna Miheșul de câmpie, în tractul Turde, a luat în timpul din urmă un înflăcător avânt spre progr.s. În 1901 a zidit școală confesională cu frații gr.-catolici, corespunzătoare intru toate, iar în 1908 a renovat toate superedificiile parohiale, și în 1911 a edificat din nou biserica.

Comuna Miheș are cam 1150 de suflete. Din acestea sunt 508 gr.-or., 550 gr.-cat. și restul maghiari și evrei. Poporul se ocupă cu economia de câmp; dar după ce s'a făcut oomăsar, la oameni puțin pământ le-a rămas, căci cea mai mare parte de pământ e a celor 3 mari proprietari de aici.

Pe cât de grăitoare sunt faptele laudabile despre înaintarea acestei comune bisericești, ored că totuși proba cea mai neîndoiasă despre felul cum își înțelege poporul chemarea, este și va fi dragostea și însuflețirea ce o manifestă față de așezămintele care îl cultivă minter, în nobilitatea inimă, dragostea față de școală și față de biserica sa națională.

Miheșenii în privința aceasta au fost la postol lor, — dovadă este serbarea ce s'a desfășurat cu atâta pompă cu ocazia sfințirii bisericii din nou zidite.

Preacuvioșia Sa Dr. Eusebiu R. Roșca, protoscol și director seminarial, ca mandatar al înalt Preasfințitului Domn arhiepiscop și metropolit al nostru Ioan, a sosit în 10 August, însoțit de domnul Dr. Vasile Stan profesor, cu doamna și sora doamnei, ear la gara Cucerdea s'a alăturat suitei P. O. Domn Iovian Mareșan prot. tractual și dl. Dr. V. Moldovan avocat și deputat sinodal și congresual al cercului, Dr. Vasile Moldovan, I. Iosot contabil și o mulțime de preoți din tract.

La orele 6 seara trenul a sosit în Miheș și Prea Cuvioșia Sa Dr. Eusebiu R. Roșca s'a dat jos din tren în mijlocul aclamărilor numerosului public, ce eșise intru întâmpinare și în sunetul treasurilor puse pentru anunțarea sosirii celui mult așteptat. A fost bineventat primădată de parohul Iacob Chifa din Soporul de câmpie, apoi din partea prim pretorelui Felești Béla în numele comitatului; la mai bineventat notarul comunei Kézinczi în numele comunei. La toți acesteia Prea Cuvioșia Sa le-a răspuns pre-venitor. După aceasta s'au urcat cu toții în trăsură și s'a făcut intrarea în comună.

La poarta triumfală din apropierea bisericii aștepta preotul locului, Petru Șeulean, îmbrăcat în ornate bisericești, cu crucea și sfânta evanghelie în mână, ear poporul așezat în 2 rânduri, și cu elevii de școală și în sunetul armonios al clopotelor dela toate 3 bisericile. Prea Cuvioșia Sa sosit aici, îndată se dă jos și sărută sfânta evanghelie, ear preotul locului vorbește în numele poporului, în numele elevilor vorbește eleva Elena Șeulean predând un buchet frumos de flori în urale de „să trăiască“. Prea Cuvioșia Sa plăcut surprins de frumoasa primire, prin cuvinte alese mulțumește preotului și poporului adunat pentru manifestarea simțimentelor de simpatie, și constată, că bucuria cea mai mare o simțesc conducătorii poporului atunci, când sunt chemați la serbarea faptelor bune, izvorâte din dragostea creștinească, — copilei ce i-a dat buchetul de flori i strânge mâna și-i mulțumește dorința b'ne și fericire. Între cântări de laudă și în sunetul clopotelor ne ducem cu toți la biserică cea nouă la săvârșirea vecerniei cu priveghiare, ce s'a făcut din partea P. O. Domn protopresbiter dimpreună cu preotul local și preoții atânci sosiți.

După săvârșirea vecerniei în prezența Prea Cuvioșiei Sale, s'au depărțat toți, și anume: Prea Cuvioșia Sa și Dr. V. Stan cu stimata sa soție au fost primiți de Ilustritatea Sa contele Bédy Ferenc, ear P. O. D. protopresbiter și cu 3 preoți au fost la marea proprietar Școafvi Albert, ear ceilalți preoți și intelgenți au fost la preotul local și la notarul comunal.

Duminecă dimineața înainte de orele 8 s'a dat signalul cu clopotul cel mare să se adune poporul, — care vinea din toate părțile să vază sfințirea de biserică.

La ora 8 a sosit Prea Cuvioșia Sa la casele parohiale, de unde cu preoții aljtori au mers cu litie. Mai înainte de toate s'a făcut sfințirea apei cu asistența

preoților și anume: Prea O. Domn protopresbiter tractual Iovian Mureșan, Vincenția Orășan, Ioan Orăș, Vasile Crășian, Dumitru Gurgescu, Ioan Hoportear, Andrei Băd u, Vasile Săneșu, Iacob Chifa, Samuil Suse, D. Gurgușu, Simion Cinea și de diaconul Dr. Vesile Stan, profesor seminarial.

După sfîntirea apei au eșit la în-cunjurarea bisericilor și miruirea pe din afară și pe din lăuntru, conform tipicului la sfîntirea bisericilor nouă. Apoi s'a început s'ia Liturgie, iar o parte din preoți a săvârșit sfîntul maslu la bo'navi cari au venit aici.

La sfînta slujbă, care s'a îndeplinit din partea Prea Cuvioșiei Sale în mod solemn, a căutat la toată servirea Liturgiei corul din Agârbiciu, condus de învățătorul Ioan Biji cu multă precizie și sentiment.

Biserica destul de spațioasă, astăzi a fost prea mică, că abea a 5-a parte din popor a încăput, iar 4 părți au stat afară, și de acolo au ascultat rugăciunile. Vezând Prea Cuvioșia Sa că cei mai mulți sunt afară de biserică, la sfîrșitul sfîntei Liturgii a ieșit în ușa bisericii și de pe treaptă le-a predicat.

Cuvîntarea prin bogăția ideilor și a cuprinsului ei instructiv și moralizator a stors lacrimi de bucurie și de posăință din ochii multor ascultători. Oratorul constată, că motorul faptelor frumoase, a căror constințire se îndeplinește astăzi este credința creștinească.

Arată datorințele ce au credincioșii față de acest Sion, să-l cerceteze cu inima smerită și cu evlavie, și totdeauna vor afla mîngîiere și alinare, isvor dătător de viață sufletească, calea mîntuirii și a fericirii sufletului, și îi îndeamnă să se fe-rească de proese și să trăiască în pace; le spune să asculte poveștele slujitorilor altarului Domnului, să facă fapte bune și atunci își vor primi răsplată cuvenită dela Tatăl cel ceresc. Le împărtășește cuvintele de mîngîiere și de bucurie adresate de Excelența Sa, prin cari laudă fapta frumoasă a poporului din Mîheș și îi dorește, ca acest lăcaș sfînt să-i fie isvor nesecat de întărire și propășire în cele bune și folositoare.

La finea serviciului divin se face stropirea poporului cu apă sfîntită din partea Prea Cuvioșiei Sale și P. O. D. protopresbiter, și abea la 1 oră d. e. s'a putut sfârși stropirea; toți s'au depărtat întăriți în credință că bunul Dumnezeu va primi jertfa dragostei creștinești aduse de fiii săi.

S'au început apoi la casele parohului recepțiunile.

Prima dată s'a prezentat P. O. D. protopresbiter cu preoții tractului, apoi o delegațiune a fruntașilor gr. catolici din comitat, din delegație au făcut parte dl. Emil Cirmos, Alecsandrescu, Marius Elekas, Teodor Moga, mari proprietari, Dr. Ioan Oltean, adv., Valer Poruș, director în Bistrița; au venit credincioșii reformați în frunte cu preotul lor Cs. a Pál, după aceștia parchul localului cu membrii comitetului parohial și cu credincioșii ei, în urmă notarul comunal cu membrii antistiei comunale. Prea Cuvioșia Sa a răspuns în cuvinte calde și alese la fiecare delegație une.

Îndată după aceasta Prea Cuvioșia Se, însoțit de protopresbiterul tractual și condus de Valer Șulean, contabil la Beo-lean, au făcut vizită la toți onorații din comună.

La ban. h. t. primul toast l-a ținut P. C. Sa Dr. Roșca pentru Maiestatea Sa, a urmat P. O. Domn protopresbiter Iovian Mureșan pentru Excelența Sa mitropolitul, Dr. Valer Moldovan pentru Prea Cuvioșia Sa Dr. Roșca, p. r. preot J. Hopartean pentru protopopul Mureșianu, preotul V. O. rășan pentru reprezentanța confes. nului și în special pentru greco-catolicii, i raspunde dl. Cirmos, a mai vorbit preotul reformat pentru buna înțelegere între confesiuni și alții.

La orele 5 d. e. a avut loc concertul dat de corul țărănesc din Agârbiciu. Preoștii cu care a executat corul bogatul program dovedește, că atât preotul Orășan cât și învățătorul Biji și-au dat silința să facă din corul din Agârbiciu primul cor din ținuturile acestea.

Public mult român și o mulțime de streini au ascultat prestațiunile corului, aplaudându-l cu înăflegire.

În numele tuturor P. C. Sa Dr. Roșca li-a ținut o cuvîntare înscuflețitoare, îndemnându-i să țină și pe viitor cu drag la corul, cu care atîta cinste ne fac.

A urmat în sfîrșit joc în ambele școale, în cea de stat și în cea confesională.

Raportor.

Cronică pedagogică.

Jean Jacques Rousseau ca pedagog

de Dr. C. Papuc (Săcele).

(Urmare).

La Rousseau nu auzim nimic pomenindu-se de răsplătire și disciplinare, sau de laudă și dojană.

Cu toate acestea R. își bazează și construiește sistemul educațiunii aproape exclusiv pe *mintea* copilului, lăsând simțămîntul lui de multe ori neconsiderat. De aceea despărțirea timpurie a lui Emil de părinții lui, de aceea lăpădarea ori-oarei autorității în creșterea lui ulterioară, de aceea instrucția unei religii naturale, de aceea și desconsiderarea mijloacelor de cultivare estetice.

Ce privește cultivarea cugetării, aceasta se întemeiază mai ales pe intuiție, pe care Rousseau o reduce la original, la natură: Exemplul cu instrucția desemnului, a geografiei și fizicii. „Dacă Emil cetește mai puțin bine, decât alți copii, în cărțile noastre, el știe cetti cu mult mai bine în cartea naturii.” (Em. t. VI, p. 190).

Se întrebă, ce părere are R. despre cugetarea copilului și despre modul cultivării ei? Una foarte caracteristică, ce se resumă în cuvintele: „L'enfance est le sommeil de la raison”; — „copilăria este somnul cugetării” conține ideea principală a lui Rousseau cu privire la viața spirituală a copilului. Pentru aceea pretinde el: „a se exerce la corpul copilului, organele sale, forțele lui, dară a ține sufletul său neactiv atîta timp, cât e posibil.” (pg. 127)

Sau: „De voiti să cultivați inteligența elevului vostru, cultivați forțele pe care ea trebuie să le conducă. Exerciții în continuu corpul său: restituiți-l robust și sănătos, pentru a redă pe elev cuminte și rezonabil.”

Înainte de etatea rațiunii, nu pricep copii nici o idee, ei așpercep numai reprezentanțele simțuale: „toată știința lor constă în senzațiune, nimic n'a treout până la pricepere.” De aceea este Rousseau de cea mai firmă convingere, că „copiii departe de a ști să rezoneze înșii, ei nu sunt în stare a reține rezonanțele altuia” (p. 112), și apoi dă sfatul: „Fîți rezonabili și nu rezonați de loc cu copiii voștri.” (pg. 92).

Cu toate acestea nu se exclude posibilitatea rezonării la copii: „Eu sunt departe de a crede, că copiii n'au nici un fel de judecată. Din contră eu văd, că ei rezonează foarte bine tot ce cunosc că se rapoartă la interesul lor prezent și sen-zibil.” (p. 112). Și de aceea recunoaște el în alt loc, (p. 127.) copiilor putere de concepție, memorie ba chiar o dexteritate de judecare pentru tot, ce se referă nemijlocit la ei. Într-adevăr Rousseau se ține de principiul negativ, de a cruță copilul cu influențele pozitive, externe.

O cultivare, după un plan a spiritului copilului înainte de vîrstă de 12 ani, este după el pripită și dă naștere la idei false, cari pot duce la rătăcire și vîlpi. De aceea culminează vederea sa în privința cultivării spiritului copilului în: „Cea mai mare, cea mai importantă, cea mai folositoare regulă în toată educația bună, nu este de a cîștiga timp, ci de a pierde! Lăsați să se coacă copilăria în copii.” (pg. 92).

Din ideea despre cugetarea copilului rezultă ideea lui R. despre *limbă, vorbire*: „Restrîngeți cât mai mult e posibil — sfătuește el — vocabularul copilului. E un mare inconvenient, că el are mai multe cuvinte, ca idei, și că el știe spune mai multe lucruri, decât poate cugetă.” (p. 66.)

Rousseau consideră ca un abuz, a sili pe copii la vorbire prea de timpuriu, ba aceasta e chiar strîicăcios: „Copiii, pe cari îi silești a vorbi din cale afară, n'au timpul necesar nici de a învăța să pronunțe bine, nici de a înțelege aceea ce sunt siliți să vorbească.” (p. 65). El e de acord, ca bona să distreze copilul, cu cântece și alte sunete vesele, dară nu permite, ca să-l aștrăiască cu cuvinte nefolositoare și nepricepute.

Ce privește propria *instrucție* la Rousseau, stă în scrierile sale anterioare, cât și în Emile exprimă aceeași părere, ridicându-se *contra polimatiei*, (prea multei științi), *contra artei*, *contra cultivării unilaterale a minții*. Caci dacă în „Discours sur les sciences et les arts” (tom. III, p. 118) se exprimă despre raportul nostru către artă și știință: „Sufletele noastre sunt corupte, pe măsură ce științele și artele noastre avansează către perfecțiune, și același fenomen s'a observat în toate timpurile și locurile”, și dacă în „La nouvelle Heloise” zise: „nimic nu e mai puțin necesar decât de a fi savant și înțelept”, apoi astfel de expresiuni găsim multe și

în propriul lui op de educație și instrucție, în „Emile”.

Nici aici nu vrea ca educatorul să influențeze asupra copilului cu tot aparatul unei culturi întinse, ci mai mult să îndepărteze întru cât e posibil influențele ei, lăsând ca Emil să se desvolte astfel ca și când omenirea nu ar fi făcut acest „pas fatal” spre cultură. Dar tocmai ceea ce voia să evite R. prin poziția contrară culturii, o atinge el cu stăt mai mult punând în locul dispozițiilor și situațiilor măiestrite, altele tot așa de artificiale, făcând pe Emil să joase „rolul unui comediant”, care însă arată cât de grea este aplicarea corectă a unui principiu în prexă. (Cf. P. Hensel: Rousseau, pg. 53).

În strînsă legătură cu poziția sa contrară culturii stă și aceea ce combată pîrerea dominantă: că instrucția timpurie a raporturilor complicate de cultură la copil e deplin justificată prin faptul, că devenind el om va avea de a face cu astfel de raporturi, se va mișca în ele. De aceea e bine, ca copilul de timpuriu să fie educat spre chemarea lui de mai tîrziu și înă de vreme să-și câștige capacitățile și cunoștințele pe cari raporturile noastre le pretind dele cei maturi.

Această învățătură vedeă așadar în copil născut pe omul viitor, copilul ca atare nu avea nici un preț, nu era scopul însuși. Nimic nu putea fi mai urgisit pentru Rousseau decât această părere. Simțămîntul căld, ce avea el pentru farmeul și toată ființa copilului, convingerea adîncă despre prețul fiecărui suflet omenesc, datina lui de a trăi pentru momentul pe care-l face scopul însuși, îl reținură în același mod de a adopta punctul fatal de vedere al educației vremii sale. Căci nu e corect, că copilul este numai omul viitor. El este mai întai copil, și are drept la o educație, pe care acest prezent o nesocotește, și care nu are să fie jertfită unui viitor îndepărtat, pe care poate nici nu-l ajunge. Anii, pe cari i-a jertfit un copil chemării sale de mai tîrziu, ca om, rămân o jertfă înt-o toată împrejurările, chiar dacă copilul ajunge acea vîrstă de bărbat. E sigur, că acesta nu a fost un copil în adevăratul înțeles al cuvîntului, e sigur că el a fost înșelat, cu o parte d. n. norocul vieții sale. Ce se întâmplă însă în cazul, când el nu-și ajunge scopul? Ce o să zică părinții și educatorul la acu-zele iubitalui lor disparut prea de vreme, al cărui noroc d. n. copilărie a fost sacrificat unui viitor, de care nua avut parte? De aceea îi apare lui Rousseau toată această părere fundamental falsă. Cine n'a fost adevărat copil, are puține șanse pentru a deveni un adevărat om.

Așa se explică principial lui R. on privire la *începutul* instrucției: „Instrucțiunea copiilor este o meserie, la care trebuie a ști să perzi timp, pentru a cîștiga”. Pentru timpul primei epoci în educația lui Emil, trebuie aplicată o influență pozitivă numai în privința creșterii fizice. De aceea convingerea lui R.: „Dacă ați putea preda pe elevul vostru sănătos și robust la vîrsta de 12 ani, fără ca să poată distinge mîna sa dreaptă de cea stîngă la primele voastre lecții, ochii minții lui s'ar deschide spre judecată. Totodată el ar deveni în mîinile voastre cel mai cuminte dintre oameni, și înocpând prin a nu face nimic, voi ați face o educație admirabilă”, (p. 91).

În altă parte oetim: „lectura este calamitatea copilăriei... Abia la vîrsta de 12 ani va ști Emil, ce este o carte”. Până atunci el va avea o singură carte ilustrată, natura, care în continuu îi va atrage atenția la nenumerate obiecte. Scrierea în prima epocă îi apare ca o activitate fără senz și scop; dacă Emil voește să se exprime, îi stă la dispoziție *graiul*. Chiar pentru întărirea memoriei are să neglijeze scrisul, pentru că posesia lui spirituală trăește și de aceea nu are lipsă pentru a fi ținută prin mijloace artificiale.

Referitor la *metodul* instrucției, R. află în încordarea copilului cel mai bun razim: „Printre atâtea metode admirabile pentru prescurtarea studiului și înțifio, noi am avea trebuință mare de unul, care ne face să învățăm cu *încordare*”. El nu se dă înlături de a întrebunța osteneala, foamă și setea lui Emil, ca mijloace de a-i imprima ocazional felul și modul unei lecțiuni de *geografie astronomică*, adică cum se poate omul orienta după poziția soarelui. El voește ca copilul, avînd ajutorul educatorului, să-și facă *instrumentele fizice*. El nu suferă, ca acesta să viziteze instalații industriale fără să pună însuși mîna.

Folosul cel mai practic al acestor instrucții îl află Rousseau în faptul că corpul și membrele vor fi ținute în activitate statornică, mîna elevului va fi cultivată spre lucru, avînd atenția îndreptată la studii speculative. Iar mijlocul mai puternic pentru promovarea instrucției Rousseau îl află

în *dorința* copilului, zicînd: „Un mijloc cu mult mai sigur, care adese e dat uitării, este dorul după învățtură”. A desvoltă în copil această dorință a lucrului educativului. „Dați copilului această plăcere, dorință și tot metodel lui va fi bun”. Astfel își face R. dependent metodel său de copilul însuși. Metodel meu este bazat pe măsura facultăților omului în diferitele sale etăți, și pe alegerea ocupațiunilor, cari convin facultăților sale”, (p. 235).

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Convocare.

În conformitate cu Circulara consistorială din 31 Iulie 1912 Nr. 7432 Bis. convoc pe onorați preoți din protopresbiteratul Târnava la conferența anuală pe ziua de 26 Octomvrie v. e. o., sîrbătoarea Sf. Dumitru, la 8 ore dimineața în comuna *Cuștelnic* avînd următorul

Program:

1. Serviciu divin la orele 8 dimineața, celebrat de preoții: I. Sămpălean din Săloud, I. Moldovan din Crăciunel și N. Boier din Saplac. Predica o va rosti preotul Emil Căpitan din Fărău, tratînd despre însemnătatea zilei.
 2. Deschiderea și constituirea conferenței.
 3. Discuție asupra serviciului divin și a predicii.
 4. Comunicarea rezoluției consistoriale nr. 14577 Bis. din 20 Decemvrie 1911 referitoare la conferența din urmă.
 5. Rapoartele fiecărui preot privitoare la pastorală arhierescă nr. 7983/1909, cari trebuie să fie prezentate până la 10 Octomvrie s. o. conform convocării nr. 798/1911 (vezi pct. 7 al convocării din 1911).
 6. „Cum se poate mai ușor îmbunătăți starea materială a poporului, avîndu-se în vedere creșterea de vite și lucrarea pămîntului, și cum s'ar putea înduplea mai ușor la înființarea de fonduri?” disertație de preotul Iuliu Moldovan din Crăciunel.
 7. Tema pusă prin ordinul consistorial nr. 7432 Bis. din 30 Iulie s. o. și lăsată de fiecare preot: „Cum s'ar putea face cu bun efect educația religioasă-morală a credincioșilor noștri și mai ales a elevilor de școală confesională”, prezentată de preoții: Traian Popa din Coroin-sănmărtin și Nicolae Todoran din Herepea-maghiară.
 8. Rapoartele prezidenților despre cluburile religioase, cari trebuie prezentate până la 10 Octomvrie s. o. aici.
 9. Prezentarea ordinelor consistoriale.
 10. Statorirea programului conferenței viitoare.
 11. Propuneri și închiderea conferenței.
- Cetatea-de-baltă, 1 Septemvrie 1912.
Oficiul protopresbit. gr. or. al tract. Târnava.

N. Todoran
protopresbiter.

Conferențele învățătoresci.

Convocare.

În conformitate cu ordinul consistorial din 16 August s. e. Nr. 10093 Școl. convoc prin aceasta pe toți învățătorii gr.-or. români din *cercul conferențiar al VIII* (protopopiatelor *Abud și Cămpeni*) la *conferența învățătorescă anuală*, ce se va ține în localul școlii confesionale gr.-or. române din *Cămpeni*, în 18 și 19 Octomvrie, st. v. s. e.

Ordinea de zi:

1. *Invocarea Duhului sfînt*, la 8 ore în biserica gr.-or. din Cămpeni.
2. *Deschiderea conferenței*, prin comisarul consistorial.
3. *Învățămîntul intuitiv*, de Ioan Danoiu, inv. în Bazium-sat.
4. *Metodica scris-cititului*, de Ioan Motore, inv. în Cămpeni.
5. *Cetirea română în cl. I—VI*, (cu lecție practică pentru cl. II.) de Ioan Păcurar, inv. Abud.
6. *Cartea de cetire*, de Partenia Duos, inv. Zlatna.
7. *Gramatica română*, (cu lecție practică) de Nicolae Petric, inv. Peleş.
8. *Exercițiile de compunere în cl. I—VI*, de Gheorghe Narița, inv. Vidra-de-sus.
9. *Poezia în școala populară* (cu lecție practică) de Andrei Enăia, inv. Pressac.
10. *Literatura în școala populară*, de Ioan Macaveiu, inv. în Neagra-de-jos.

Adunarea generală a despărțământului Hunedoara al Asociațiunii. Primul următor: Domineca trecută s'a ținut în comuna Teliuc inferior adunarea generală a despărțământului Hunedoara al Asociației. Priz icului cultural i-a premer un serviciu divin săvârșit de preoții Mihai Zăvoian, Simeon Zăvoian și Gheorghe Tărcău. După terminarea sfintei slujbe părintele S. Zăvoian, a tălmăcit popoului șinta, pentru care frunzele noastre din Hunedoara au sosit în număr așa de frumos în satul Teliuc. — Adunarea s'a deschis prin discursul Vasile C. Osvadă, care a explicat oamenilor ce mentr are Asociațiunea pentru popor. La ordinea zilei au urmat rapoarte și prelegeri. Și anume: raportul făcut de secreteșul V. Beșan asupra activității comitetului cercuial, apoi raportul bibliotecarului V. Comșia despre mișcarea bibliotecii și despre starea casei despărțământului. Prelegerile ce s'au ținut cu acest prilej sunt următoarele: Dl. Dr. G. Dănilă tălmăcește rostul cântărilor fundare; dl Romul Albu, ospelar, zugrăvește oicoana lămurită despre pierrea poeziei lui Coșbuc și Goga; dl Virgil Comșia a vorbit despre triul necompătat, despre beție, despre asigurări și e.; dl V. Beșan a explicat partea bună și partea primejdioasă a cambialului, dând popoului sfaturi cum să-și întocmească lucrurile și cum să le țină mai ușor în evidență, când are trebuință de imuturi. Raportul comitetului au fost luate cu mulțumire la cunoștință, au fost punerea dlui Dr. I. Popovici, raportorul comisiunii de cenzurare. S'au înscrisat peste două sute de coroane dela membri, și anume în partea cea mai mare dela membrii rătăcitori cu taxa anuală de 2 cor. Ședința adunării s'a sfârșit prin cuvântul de mulțumire al președintelui. Prelegerile proximale vor ține în satele pădurene. (N—e).

Intrecere în jocul de football. În 22 Septembrie n. e. c. Dumineca la orele 3 după amiez se va ține în Sibiu pe locul de lângă „Trci stejari” intrecere în jocul de football între Clubul de gimnastică din Cluj și între Clubul de sport sibian, pentru obținerea titlului de „maestru”.

Atelierul de țesături și cusături românești din Orăștie (Százváros) dă imprimă pentru cerate și baturi: porturi femeiești: de Orăștie, Pădureanca și Tulgheș pentru taxa de folosire a costumului cor. 10 plus spesele de porto. Costume de Călușeri pentru taxa de folosire a unui costum cor. 5—plus spesele de porto. Are de vânzare: covoare alee de 180/220—300 cm. a cor. 200—240—270—300—; covorașe pentru pat a cor. 80—50—; fețe de periaș cusute a cor. 9—; șorțuri alee a cor. 17—; ștergere de culme a cor. 7—10—; desigur a cor. 4—5—; rame de fotografie a cor. 12—15—25—45—; fugătoare a cor. 8—25—; strălucire a cor. 25—35—; pompadour alee în fir a cor. 20—35—; patrafie a cor. 15—20—45—; cusături pentru blize și rochii de copii metru a cor. 3.50—6—9—7—; costume complete port de Orăștie a cor. 100—; costume complete port de Pădureanca a cor. 120. Primește comande de tot felul și execută după mdelele din Atelier.

† Minerva Popp, după lungi și grele suferințe, împătâșită fiind cu sfintele taine, a răposat la Domnul, Marți, în 4/17 Sept. 1912, la orele 2 p. m. în al 23-lea an al vieții. Rămășițele pământești ale defunctei s'au așezat spre vecinătate odihnă în mormântul bisericii gr.-ort. din Ludașul-mare, ieri Joi în 6/19 Sept. s. e. la 2 ore p. m. Dormi în pace suflet blând.

Oameni cari au văzut pe Napoleon cel Mare. Cu ocazia serbărilor dela Moscova au fost prezentați țarului moșnegii aceia cari au fost martori ai expediției franceze în Rusia la 1812 și au văzut pe însuși Napoleon intrând în Moscova. Era o priveliste înduioșătoare, când bătrânii, dintre cari nici unul nu este mai tânăr de 120 de ani, au defilat înaintea țarului Nicolae. Țarul s'a adresat prietenește către fiecare moșneg întrebându-i despre întâmplările de acum o sută de ani. Cel mai în vârstă dintr-oșii, un țăren de 123 de ani, a luat parte la aprinderea Moscovei, un altul de 120 de ani a spus că a văzut și pe Napoleon, și l-a descurt exact exteriorul. Adănc impresionat a ascultat țarul povestirile lor, iar când s'a despărțit de ei, a dat mâna cu fiecare.

Din curtea casarmei. Un soldat oătră caporal: — „Mă rog, die caporal, eu am trecut matinitatea aici la Sibiu”. — Caporalul: „Nu te întreb de asta; ci te întreb: știu tu să citești și să scrii?”.

Creșterea femeilor în Japonia. Imperiul japonez face progrese uriașe și în chestiunea creșterii femeilor. Țara avea în 1898 numai câteva școli superioare de fete, dar toate aceste școli erau particulare. În 1909 Japonia are 169 de școli superioare publice pentru sexul feminin, cu 46 de mii de eleve. În școlile acestea se poate înscrie orice elevă, care a terminat clasele primare. Școala superioară pentru fete ducează șase ani; în acest timp se învață limba japoneză și engleză, istorie, geografie, algebră, științe naturale, cusut, economie de casă, calligrafie, desen, muzică și gimnastică. Se mai instruiază în pedagogie și în lucru manual. Mari progrese au făcut și școlile speciale pentru femei: în 1909 există 300 de asemenea școli, cu zece mii de ascultătoare. Sunt școli de fier, de țesut, cusut și de zugrăvirea pe sticlă. Japonia mai are o facultate de medicină pentru studenți, o academie de muzică și un institut de îngrijitoare, tot pentru femei.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Ioan Iosif, directorul băncii „Cetatea” (Cohalm) 1 cor., Ioan Imbăruș, expeditorul „Tel. Rom.” dela oaspeții nuntași ai mehanicului Ioan Coman cu domnișoara Elena Fleșer, adunați cu pălăria 7 cor. 23 bani, Ioan Pannir, preot (Filiaș-Românis) 1 cor., George Hienz, faur, soția Ana n. Pincheș și copii lor George și Helmine, încheiând contract cu Partenie Stana (Burjuc) cor. 250, Iuliu Tuduceșu, funcț. la Acad. Rom. la Căurești 1 cor., Nicolae Rădu, inv. la școala cent. (Sibiu) 80 b., Mariu Buzdugan, secretarul băncii „Dacia” (Orăștie) 1 cor., Petru Bărbat, notar (Șar-ești), soția sa Emilia n. Sclimbea, cu prilejul botezului fiicei lor Dorina-Lia 2 cor., George Cășută, contabil-șef la „Dacia” (Orăștie) 1 cor., Demetria Breza, controlor al băncilor populare (București) 5 lei, Teodor Moldovan, cismar, București Ana năș. Bosna și copii lor George, medicinist (Bădepesta) și Ioan, sodal cismar 1 cor., Ioan Rășu, țaroh (Juncu-de-ur) 4 cor., Dem. Sgăvardia, șef contabil consistorial (Cărnăseș) 1 cor., George Breza, învățător (Laz) 20 bani, Augustin Dumitreanu, electric (Bisj), episcop pe vârul său Traian Dumitreanu (Șard) la lăcătușerie 1 cor. și George Prigoana, inv. (Măgoș), soția sa Iudita și copii lor Etiaș, Emil și Valeria 1 cor.

Institutul Carnegie. Vestitul Carnegie a întemeiat în 1902 așezământul sub titlul Carnegie Institution of Washington; atunci a oferit zece milioane de dolari pentru înființarea unei instituții de științe. Donațiunea a sosit în 1907 cu două milioane, iar în 1911 cu alte zece milioane de dolari. Fondațiunea aduce astăzi un venit anual de cincispe și jumătate milioane coroane. În cursul celor zece ani trecuți instituțiunea a înființat mai multe secțiuni mari și independente. Astfel este secțiunea botanică, cu un laboratoriu celebru; secțiunea de economie națională și științe sociale, care se ocupă cu populațiunea și imigrarea, cu chestiuni de agricultură, comerț, industrie, afaceri municipale și financiare; secțiunea cercetărilor istorice, secțiunea fizico-matematică, marină și a., cu laboratorii astronomice, cu cele mai perfecate aparate și cu personalul necesar.

Reuniunea de înmormântare din Sibiu în timpul următoarei săptămânii membrilor cu următorii: P. Smtion, librar, Victor Stanoir, prof., Ilie Măcelar, entrepreneur și soția Ioana, G. Băndorean, lustrator, Maria Avrigan, Elenail Rohan, ospătar și soția Maria, I. Friedrich, propr. și soția Carolina, L. Fischer, Ilie Ferenczi și soția Kozlăia, Em. Băș, par. (Zatna), Popovici mondoc, inv. și soția Ana; Vas. Maniu jun. și sen., economi și soțiile lor Ana și Eva (S beșul sup.), N. Vlad, par. și soția Ana (Șelimbăr), I. Dordea, par. și I. Dordea econ. (Hășag), P. Săngu, funcț. (Orăștie), Eug. Tordășianu, privat, (Ilie), D. Pandrea, ea. și soția Elena (Sura-mare), I. Dragoman, inv. penz. și soția Nuța (Ciehindal). Numărul membrilor răposăți ai Reuniunii, cu cazurile de moarte ale Paracșivei Tăpescu și Par. Dordea, al Iustinei Dr. Oleriu, Petru Măia și al Anei Iordan n. Avrigan au ajuns oăra de 200. La întreprinderea de înmormântări a Reuniunii s'au procurat coșciuguri de toate mărimile, ghete, canuni etc.

Teatru în Sibiu. Astăzi, Vineri, se joacă întâia oară: *Doamna de bun neam*, comedie în 3 acte; Sămbătă: *Mica prietenă*, operetă nouă; Duminecă d. e. la orele 3 cu prețuri reduse: *Tărgul d. e. la orele 3* și seara la 7 și jumătate: *Mica prietenă*, a doua oară. — În pregătire: *Iudita*, tragedia de Hebbel.

PARTEA LITERARĂ.

Un scriitor uitat.

— Dare de seamă. —

(e) Sub titlul: „Invățătură de pocăință, de Teodor Papp, canonic, paroh și profesor a sfintei Scripturi, — alcătuite și în două părți împărțite”, a apărut zilele acestea în tipografia întăinarului blăjan o carte tipărită acum întâia dată după manuscrisul original din 1812 și 1813.

Publicarea ei se datorește profesorului seminarial, dlui Ștefan Roșianu.

În fruntea volumului cetim o schiță biografică, unde profesorul Roșianu caracterizează viața și activitatea lui Teodor Papp, a unui scriitor bisericesc uitat pe nedrept, care a lucrat alături de Șineai, Klein și Petru Maior.

Numitul Papp sau Pop, născut în 1782 în Cutca din Dăbăc, după terminarea studiilor teologice în Viena, a muncit ca profesor seminarial, ca paroh și ca prepozit în orașul de pe malurile Tărnavelor. Scrierile sale, toate bisericești, au rămas (afară de trei) inedite. Patru din ele, cele mai însemnate, se păstrează în biblioteca arhidiecezană a Blajului, între care și o *istorie eclesiastică* din 1816.

Manuscrisul „Invățătură de pocăință”, scris cu cirilice, a fost dăruit dlui Roșianu de bătrânul preot Teoha dintr-o comună a pomenirii arhidieceze.

Tipărindu-se acum în 1912, tocmai la o sută de ani dela alcătuirea sa, se repară, în parte cel puțin, o greșală care nu e cea dintâi și de sigur nici cea de pe urmă în istoria literaturii popoarelor.

Cirilicele manuscrisului sunt înlocuite cu litere latinești. Ortografia d'asemenea e schimbată. Unul sau două *facsimile*, dacă n'i s'ar fi dat, ar fi ridicat negreșit și mai mult valoarea publicațiunii.

Invățăturile dela 1812 se adresează „clerului” celui tânăr din Seminar, și sunt rostite în postul nașterii Domnului. Cuprind șase invățătură, menite pentru cei ce voiesc să ocupe slujba „greă și povarnică” a preoției. Și adică:

1. Se arată „ce fel de direcție e prealaltă preoției”;
2. Despre vrednicia statului preoțesc;
3. Cine are chemarea pentru „isprăvnicia tainelor celor dumnezeiești”;
4. Despre curățenia și nevinovăția trebuincioasă preoților;
5. Sfintența slujbelor, și
6. Despre judecată preoților păcătoși și răi.

În a doua parte a invățăturilor de pocăință aflăm 9 predici, alcătuite în 1813, — nu se știe când au fost ținute. Cea dintâi este pentru Dumineca lăsatului de brânză; după aceasta urmează șase predici pe Dumineci, și una pe Vinerea mare despre patimile Domnului.

Stilul bătrânesc și viguros al lui Teodor Pop, — cum se va vedea din exemplele publicate mai jos, — este o calitate pe care l' deosebește de scriitorii de mai târziu ieșiți din școala etimologismului dela Blaj. Curentul latinizator l'ua poate o altă înfățișare, dacă scrieri ca „Invățătură de pocăință” nu rămăneau netipărite. Astfel, vorba comună despre „paguba literaturii române”, — pagubă suferită de urma desconsiderării unor vechi lucrări de valoare, — devine o vorbă și mai întemeiată.

În cele următoare dăm cetitorilor noștri câteva părți din invățătura a treia despre chemarea dumnezească a statului preoțesc.

„Fiindcă Domnul nostru Isus Hristos aceeaș putere, carea a avut-o aici pe pămant dela Tatăl său cel cereș, a dat-o Apostolilor și preoților săi, dară precum însuș a fost dela Tatăl, așa și pe ei i-a trimis în toată lumea, să propovăduiască evanghelia la toată zidirea; și i-a trimis, ca roadă să aducă, și roadă lor pururea să rămână, darurile sale și ajutorul său cel dumnezeesc li-l împărtășește, fără de care nimic nu pot spori. Însă ce socotiți, iubitorilor, oare preoții aceia, pe cari Dumnezeu nici odinioară nu i-a fost chemat, ca lui să-i predoiască, ci ei pe sine s'au vârit la această prealaltă treaptă dumnezească și nu pe ușa, carea este Hristos, în statul oilor din intrat, ci pe airea au sărit, nu ca lui Dumnezeu să slujească, ci numai ca pe mai ușor să trăiască și pe sine să se hrănească, ce socotiți, o iubitorilor, oare Isus Hristos, ajutorul și darul său cel dumnezeesc împărtășe-l va și preoților acelor nechemăți, pe cari însuși grăiește, că sunt furi și tâlhari; pe cari nu i-au ascultat oile. Acestora dară, pentru că nu sunt păstori, ci sunt furi și răpitori, Domnul nostru Isus Hristos nu le va da nici un dar și nici un ajutor, după zisa prorocului

Isaia: „pentru că ați ales celece nu am voit; acestea zice Domnul: iată ceice-mi slujesc mie vor mânca, iară voi veți flămânzi; iată, ceice mi slujesc mie vor bea, iară voi veți înseta”, (65, 11—12).

Adecă unii ca aceia preoți, pentru că furi sunt și tâlhari, sufletește vor flămânzi și de tot darul cel dumnezeesc se vor lipsi, că nu vor putea cea ajutor dela Dumnezeu a aștepta și nădăjdui, când ei nu se fac preoți ca Biserica lui Isus Hristos să o înțarească și să o zidească, ci ca să o strice și să o risipească...

O, și tocmai aceasta este pricina de mulți întru preoții noștri după ce se preoțesc, unii cu mâni cu picioare umblă după cinsti, după direcții, și după protopopii, iară alții aleargă, și cu neabăgare de seamă a datoritorilor sale, după avuții, și necuvioase speculații, și fiindcă nu au dragostea lui Dumnezeu, nu caută la porunca lui Hristos: ca roadă să aducă, și roadă lor pururea să rămână, nici cugetă la sfârșitul acela, pentru care s'au preoțit, și s'au hirotontit: *adecă ca cele strâmbe să le facă drepte, cele colțuroase căi netede, cele rele să le îndrepteze*, pe cei mulți sufletește să-i invieze, și pe tei în calea cea strâmtă, carea duce la viață, să-i povățuiască, iară dâșii întru sfintenție și întru dreptate în toate zilele vieții sale lui Dumnezeu să slujească, și drept înțeleptând cuvântul adevărului, cu vrednicie să preoțască, acestea zic toate, preoții aceia fără chemarea lui Dumnezeu le părăsesc, și le urgiesc, și așa Biserica lui Hristos mult o strică și o păgubesc.

Au nu, iubitorilor mei, tot unii ca aceștia acum cu norodul său, acum cu protopopul său, acum cu unii, acum cu alții se privesc și se lucrăbesc... Oh, cu cât de urât, și necuvios lucră este acesta preoților lui Dumnezeu, ne arată Apostolul: „Nime ostaș fiind, se amestecă cu lucruri lumești, ca deluice stränge oaste să placă” (II Timot. 2, 4), din cari cuvinte a Apostolului înțelegem căre poate cunoaște, cât de rău lucrează aceia, cari cu deregătoarele curților, tocmai și cu leneșia datoratorii statului preoțesc, sau cu micșorarea cinstii statului dumnezeesc, prea adesea însoțindu-se, și în lucrurile, cari preoților tocmai nu li se cuvin, amestecându-se, precum este a dejmuji slujbașii, a-i pedepsi și numai ce de multeori de pînțele și de jitnițele curților a griji, sau doară câte odată și de batjocură sau de răs, pentru o țără de prânz, prin curțile domnilor săi făcându-se norodului scandală, bisericii lui Hristos stricare și șieși nefericire își pricinuesc, că numai-ce adeseori unii ca aceștia din popoarele sale se lipșesc, și așa trupește se nefericesc. Dară pe aceia cum să-i numesc, cari, ca să poată șterge pe la țarguri, își lasă bisericele sale fără sf. liturghie, iară pe norodul său din lenevire, în cele de lipsă la mântuire, nu-l învață, nici îl procopsesc, necum să zică celui fără de lege, să se întoarcă dela fărâdelegea sa, ci nici nu-i spune, care-i fărâdelegea, nici nu-i spune, care sunt cele mai de lipsă, fără care omul nu se poate mântui.

Unde sunt, rogu-vă, iubitorilor mei, creștini de aceia, cari să nu știe face cruce, și să nu știe ce este Dumnezeu, și care este Ziditorul tuturor, oare în popoarele păstorilor celor buni sau mai vârtos în popoarelor celor răi, pe cari îi numește Isus Hristos furi și tâlhari, pe cari îi, și de chemarea lui Dumnezeu cu totul lipsiți? Și oare care este păstorul cel bun, și care năimitul, oare preotul acel cu răvnă dumnezească, care neînțetat învață norodul cu fapta și cu cuvântul, stränge pruncii, și-i deprinde în legea lui Hristos, iară pe bolnavi se nevoiește a-i mângăia cu cuvântul, și mai în multe rânduri a i cerceta, ca nu cumva fără darul lui Dumnezeu să moară și în veci să se osândească, spuneți-mi voi, ce nume va avea preotul acesta? Și știu, că mi-ți răspunde, că este păstor bun, pentru că păstorul cel bun își pune sufletul său pentru oi.

(Va urma).

Nr. 807/1912 prot.

(318) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa III Șoarsul-mare, protopresbiteratul Agnite, se anunță concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele luate în coala B. pentru întregirea venitorilor preoțești dela stat.

Ceice doresc să ocupe acest post, să-și înainteze rugărilor cu documentele necesare în termenul susindicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral și cu prealabila încredințare a acestuia să se prezinte în vreo Duminecă sau sârbătoare în biserică pentru a cânta și predica, eventual a și oficia.

Agnită, 22 August 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Agnitei, în înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 39/1912.

(329) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al treilea de paroh devenit vacant la parohia de clasa întâi a Bisericii Sf. Nicolae din Brașov Schei, se publică concurs cu termen de 30 zile dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român”.

Concurenții la această parohie, au să prezinte următoarele documente conform §. 13 din statutul organic:

Că sunt români de confesiunea gr.-o-rientală.

2. Că au purtare morală bună.

3. Că au absolvat cu succes bun vre-o școală medie.

4. Că au absolvat cursul teologic la vre-un institut român gr. or. din metropolia noastră.

Că au făcut examenul de calificare preoțească cu calcul distins, respective cu foarte bine.

6. Atestat de sănătate.

7. Alte documente eventuale despre funcțiunea ce au avut-o în timpul din urmă etc.

Beneficiile sunt:

a) Salar fundamental 2400 coroane.

b) Cinci cuvenenii de câte 10% dela salarul fundamental.

c) Bani de cvartir 600 coroane.

Concurenții sunt datori până la expirarea termenului de concurs să se prezinte în Biserica să cânte și să țină predica de probă.

Petițiile se vor înainta în termenul fixat prea O. Domn Dr. Vasile Saftu, protopopul locului.

Brașov, din ședința comitetului parohial dela Biserica Sf. Nicolae din Brașov-Schei, ținută la 30 August 1912.

Dr. V. Saftu
prezident.

I. Prișcu
secretar.

Aprobat.

Brașov, 31 August 1912.

Dr. V. Saftu
protopop.

Nr. 755/1912.

(327) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bis. de cl. III-a Dobârca, din tractul Mercurei, conform rezoluției Preaveneratului Consistor archidiecezan dto 14 l. c. Nr. 9567 Bis., se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul amintit, iar concurenții pre lângă prealabila încunoștințare a subsemnatului să se prezinte în parohie spre a cânta, predica ori celebra.

Mercurea, 30 August 1912.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Mercurea în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 469/1912.

332 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională rom. gr.-or. din Măgura, tractul Orăștiei, prin aceasta se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar 600 cor. din repartitie și dela fondul eparhial.

2. Cvartir în edificiul școlii și lemnele necesare de încălzit în natură.

3. Restul de 400 cor. se va cere dela stat pe baza documentelor celui ales, tot asemenea și cvincevenalele.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare, au să se trimită subsemnatului oficiu în termenul deschis.

O răștie, (Szászváros), 1/14 Sept. 1912.

Oficiul protopresbiterial al tractului Orăștie în conțelegere cu comitetul parohial din Măgura.

Vasile Domșia
protopresbiter.

Nr. 283/1912.

(331) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala comunei bisericicești Poiana cu Vaieverde, protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termenul 15 Sept. v. 1912.

Dotarea este: salar 1000 cor. din repartitie, locuință cu grădină.

Competenții să trimită rugărilor concursuale subscrisului până la termenul pus.

Câmpeni, 31 Aug. 1912.

Romul Furdul
protopop.

Nr. pp. 1010/1912.

(330) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională din comuna Panio, se eserie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din repartitie dela popor solvite în 4 rate 3 lunare, 400 cor. întregire dela stat ce se va exopera, cvartir liber în edificiul școlii, lemne de foc și grădină de legume.

Cvincevenalele se vor solvi numai după 5 ani de funcțiune la această școală.

Concurenții să-și aștearnă supicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în termenul susindicat.

Cluj, 30 August 1912.

Oficiul protopresbiterial rom. gr. or. al Clujului în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 95/1912.

(326) 3—3

Anunț de licitațiune.

În senzul ordinului Prea V. Consistoriu dto 4 August 1912 Nr. 9437 Epit. se publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere renovarea bisericii gr. ort. rom din Nevoș, protopresbiteratul Devei.

Licitațiunea se va ținea *Duminică în 9/22 Septembrie a. c.* la 3 ore după am-azi în cancelaria oficiului parohial din loc.

Prețul de strigare este 1000 coroane.

După această sumă areșă depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile.

Preliminarul și condițiile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial înainte de licitațiune.

Reflecții nu au dreptul a pretinde nici un fel de spese ori diurne pentru căștigarea informațiilor, precum nici pentru participarea la licitațiune.

Licitațiunea e verbală însă oferte închise provăzute cu vadiu corespunzător și cu declarația oferentului că cunoaște condițiile și să supune lor se primește până la începe-rea licitațiunei, cari sunt a se da la mâna prezidentului comitetului parohial.

Se notează că lucrările pentru renovarea bisericii sunt a se pune în curgere îndată după licitațiune.

Din ședința com. parohial ținută în Nevoș la 24 Maiu 1912.

Ioan Șinca
par., prezident.

E. Șinca
notar ad. hoc.

Vidi:

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Mișelule!! Nici acumă încă nu ți-ai însemnat o, că eu numai tuburi de **Jacobi - Antinicotin** fumez!

(106 a) 8—13

Curs de dans

special pentru

tinereimea rom. studioasă din Sibiu

voiu deschide în sala dela „Gesellschaftshaus” Luni, în 23 Septembrie n. — Probe se vor ținea: Luni și Miercuri dela 6—8 ore seara, Duminică dela 2—4 ore d. a. — Inscieri se pot face la „Librăria arhidiecezană”, precum și în orele de dans.

Cu deosebită stimă:

Nicolae Stoica,

(305) 3—3

măiestru de dans dipl.

Dentist

Virgil Muntean

Sibiu, Strada Măcelarilor,

în fața cu Tipografia și Librăria arhidiecezană, intrarea prin strada Quer Nr. 22.

(126) 23—

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii și articole

de

Ion Mateiu.

Prețul cor. 150 + porto 20 fil.

Salon de pălării de modă.

Reîntoarsă din călătoria mea, unde am vizitat cele mai renumite ateliere de modă, îmi iau libertatea a face cunoscut stimatelor doamne, că am adus cu mine **cele mai minunate și mai moderne pălării de dame, domnișoare și copii**, invitându-le să mă cerceteze spre a se convinge de modelele mele originale și nemărginit de ieftine.

Modernizări și reparaturi de pălării se fac în 24 de ore, frumos și cu gust.

Mare depozit în pălării de doliu.

Cu respectuoasă stimă:

Hanna Adleff,
Str. Honterus Nr. 8.

(333) 1—3

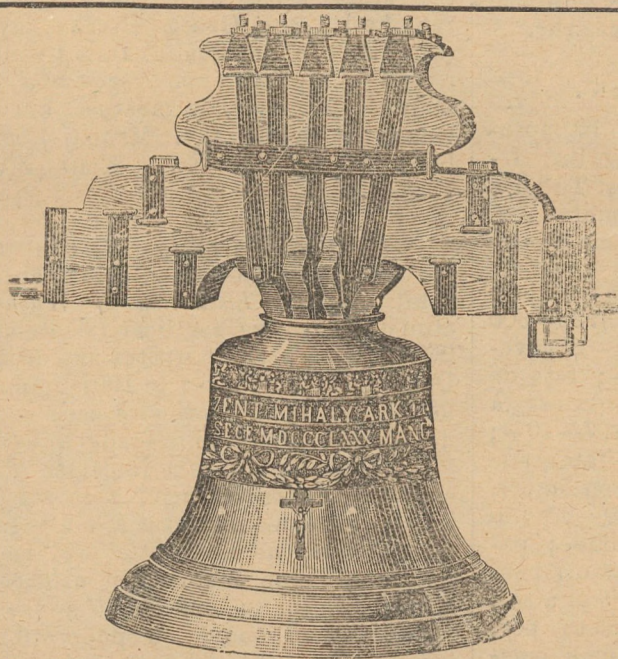
Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fier bătut.

Înființată la anul 1822.

Sighișoara, piața de sus Nr. 47.

o firmă ce există dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se recomandă tuturor comunelor bisericicești a lifesta și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar, ori de fier legat, cum și clopote cu sunet armonice. Face și scaune de clopote din fier bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.

(104) 14—24

30,000 de părechi
păpuși și ghet
se vând cu preț redus.

Toate în lume
se scumpesc!

pâinea, carnea, chiria casei, — numai păpuși și ghetele exec. în atelierul lui

VASILIE BAN

la „Cisma mare roșie”

după cum se numește prăvălia lui, se ieftinesc.

Pentruce? Pentrucă această renumită prăvălie de încălțăminte s'a mărit în casa proprie și la fiecare păreche se trage jos chiria. Deaceia el poate lifesta ghetă bune și trainice pe lângă prețuri ieftine.

VASILIE BAN

SIBIU, Strada Oanei (Burgergasse) Nr. 7.

Casa proprie.

Duminică deschis până la 10 ore ante merid.

Comandele din afară se vor executa punctuos ca și până acum.

E deajuns a se arăta numărul, s'au a se desemna pe o hârtie talpa piciorului. La caz că nu convin să schimbă cu alții, eventual să returnează banii.

(221) 39—